

OIKEUSMINISTERIÖN KYSELY YHDISTYSLAIN TARKISTAMISESTA

OM18/41/2006

Hyvä lausunnonantaja

Oikeusministeriön työryhmä antoi kesäkuussa mietinnön yhdistyslain tarkistamisesta (OMT 2008: 3, <http://www.om.fi/Etusivu/Vireilla/Saadoshankkeet/Yhtiooikeus/1172045285650>).

Työryhmä ehdotti yhdistyslakiin säännöksiä, jotka mahdollistaisivat etäosallistumisen yhdistyksen kokoukseen ja yhdistyksen päivittäisestä toiminnasta kaikissa suhteissa vastaavan toimeenpanevan johtajan valitsemisen. Työryhmä ehdotti myös säännöksiä toiminnantarkastajasta, joka käytännössä vastaisi vanhan tilintarkastuslain mukaista maallikkotilintarkastajaa. Lisäksi työryhmä ehdotti, että tilintarkastuspakosta luovuttaisiin pienten yhdistysten osalta. Mietinnössä ja siihen liitetyissä eriväisissä mielipiteissä käsitellään laajasti sääntelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia.

Pyydämme, että vastaatte ainakin pääasiallisia muutosehdotuksia koskeviin kysymyksiin (monivalintakysymykset) ja tarpeen mukaan perustelette kantanne. Perusteluiden osalta voitte myös viitata tältä kyselylomakkeelta, mietinnöstä tai siihen sisältyvistä eriväisissä mielipiteistä ilmeneviin perusteluihin (esim. viittaus mietinnön kohtaan, sivuun ja kappaleeseen).

Pääasiallisia muutosehdotuksia koskevien kysymysten jälkeen on varattu tila pykäläehdotuskohtaiselle palautteelle.

Lausuntoaika päättyy 12. tammikuuta 2009.

Lausuntokierroksen järjestäminen tietoverkossa mahdollistaa sen, että aiempaa laajempi joukko uudistuksen vaikutusten piirissä olevista voi osallistua kuulemiseen. Lisäksi määrältään suurikin palaute voidaan käsitellä aiempaa nopeammin, kattavammin ja luotettavammin. Yhteenveto lausuntopalautteesta julkaistaan ministeriön www-sivuilla mahdollisimman pian lausuntokierroksen jälkeen.

Lausuntopalautetta käytetään yhdistyslain tarkistusehdotuksen jatkovalmisteluun. Tässä vaiheessa tavoitteena on, että lakiesitys voitaisiin antaa Eduskunnan käsiteltäväksi syyskaudella 2009.

Lisätietoja

Jyrki Jauhiainen, jyrki.jauhiainen@om.fi, puhelin 09 1606 7664

Lausunto

Vastaajan tiedot

Tietoja pyydetään etäosallistumisesta, tilintarkastuksesta ja toiminnantarkastuksesta sekä toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelytarpeen arvioimiseksi. Saatuja lausunnonantajakohtaisia tietoja ei julkisteta eikä tietoja luovuteta edelleen.

1) Lausunnonantajan nimi

2) Valitkaa rooli jossa vastaatte: *

Yhdistyksen edustajana

Yksityishenkilönä

Muun lausunnon antavan yhteisön edustajana

Yhdistysmuotoisen lausunnonantajan taustatiedot

3) Yhdistystyyppi

- Perusyhdistys (henkilöjäsenten muodostama)
- Liitto (jäsenten enemmistö yhdistyksiä ym. oikeushenkilöitä)
- Keskusjärjestö (jäsenten enemmistö liittoja)

4) Yhdistyksen toimintamuoto

- Puoluepoliittinen
- Ammattiin tai elinkeinoon liittyvä
- Sosiaali- ja terveysala
- Kulttuuriala
- Vapaa-aika
- Urheilu- ja liikunta
- Uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvä
- Maanpuolustukseen, kansainvälisiin suhteisiin ja kehitysyhteistyöhön liittyvä

5) Yhdistyksen sijainti

- Maakunnallinen
- Valtakunnallinen

6) Missä maakunnissa/alueilla yhdistyksellänne on toimintaa?

Voitte valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

☐ Ahvenanmaa	☐ Etelä-Karjala	☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Etelä-Savo	☐ Itä-Uusimaa
☐ Kainuu	☐ Kanta-Häme	☐ Keski-Pohjanmaa	☐ Keski-Suomi	☐ Kymenlaakso
☐ Lappi	☐ Pirkanmaa	☐ Pohjanmaa	☐ Pohjois-Karjala	☐ Pohjois-Pohjanmaa
☐ Pohjois-Savo	☐ Päijät-Häme	☐ Pääkaupunkiseutu (Espoo, Helsinki, Kauniainen, Vantaa)	☐ Satakunta	☐ Uusimaa (muu kuin pääkaupunkiseutu)
☐ Varsinais-Suomi				

7) Jäsenmäärä (ml. jäsenyhdistysten jäsenet)

- Valitse -
- 1-20
- 21-50
- 51-100
- 101-500
- 501-1000
- 1001-

Yhdistyksen toiminnan laajuus

8) Tilikauden menot yhteensä (tilikausi 2007)

Valitse -

0 - 50 000 euroa

50 001 - 200 000 euroa

200 001 - 3 400 000 euroa

3400 001 -

9) Taseen loppusumma (tilikausi 2007)

Valitse -

0 - 100 000 euroa

100 001 - 1 700 000 euroa

1 700 001 -

Yhdistyksen henkilökunta

10) Työsuhteessa oleva henkilökunta keskimäärin (tilikausi 2007)

0

1-3

4-25

26-

Tilintarkastus

11) Yhdistyksellä on:

(voitte valita yhden tai molemmat vaihtoehdot)

KHT- tai HTM-tilintarkastaja

Muu tilintarkastaja

Avustukset

12) Saako yhdistys avustuksia julkisista varoista (valtio, kunta, RAY, Veikkaus, ym.) *

Kyllä

Ei

Kyselyyn vastaavan yksityishenkilön taustatiedot

13) Oletteko yhdistyksen jäsen?

kyllä

ei

14) Jos olette yhden tai useamman yhdistyksen jäsen, mitkä ovat yhdistyksen/sten toimialaluokat?

- Puoluepoliittinen
- Ammattiin tai elinkeinoon liittyvä
- Sosiaali- ja terveysala
- Kulttuuriala
- Vapaa-aika
- Urheilu- ja liikunta
- Uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvä
- Maanpuolustukseen, kansainvälisiin suhteisiin ja kehitysyhteistyöhön liittyvä

15) Vastaajan ikä

- Valitse -

alle 20-vuotias

21-25

26-30

31-35

36-40

41-45

46-50

51-55

56-60

61-65

66-70

yli 70-vuotias

16) Vastaajan sukupuoli

Nainen

Mies

17) Vastaajan kotimaakunta *

- Valitse -
- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Itä-Uusimaa
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Pääkaupunkiseutu (Espoo, Helsinki, Vantaa, Kauniainen)
- Satakunta
- Uusimaa (muu kuin pääkaupunkiseutu)
- Varsinais-Suomi

Muun lausunnon antavan yhteisön taustatiedot

18) Vastaajan asema

- Viranomainen
- Yhdistyksille avustuksia tai muita etuuksia antava taho
- Yhdistyksille palveluita tarjoava yritys tai yhteistyökumppani tai yritysten/yhteistyökumppaneiden etujärjestö

Pääasialliset ehdotukset

Yleistä muutostarpeesta

19) Ei ole havaittu tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen eikä yhdistyksen jäsenten päätöksentekoa ja yhdistyksen hallintoa koskevaan laajaan uudistukseen.

- kannatan
- hyväksyn
- ei kantaa
- ongelmallinen
- vastustan

20) Perustelut

21) Muu ehdotus ja sen perustelut

Työryhmä ehdotti, että myöhemmin selvitetään erikseen muutostarve, joka koskee:

- a) yhdistyksen rekisteröintikieltä
- b) puolueen jäsenyhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta
- c) yhdistysten sulautumista

22) Kohta a) myöhemmin selvitetään erikseen muutostarve, joka koskee yhdistyksen rekisteröintikieltä.

- kannatan
- hyväksyn
- ei kantaa
- ongelmallinen
- vastustan

23) Kohta b) myöhemmin selvitetään erikseen muutostarve, joka koskee puolueen jäsenyhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta.

- kannatan
- hyväksyn
- ei kantaa
- ongelmallinen
- vastustan

24) Kohta c) myöhemmin selvitetään erikseen muutostarve, joka koskee yhdistysten sulautumista.

- kannatan
- hyväksyn
- ei kantaa
- ongelmallinen
- vastustan

31) Perustelut

Etäosallistuminen perustuu yhdistyksen sääntöihin

32) Etäosallistumismahdollisuus voisi olla vain, jos siitä määrätään yhdistyksen säännöissä. Jäsenellä ei siten olisi suoraan lain perusteella etäosallistumisoikeutta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

33) Perustelut

34) Muu ehdotus ja sen perustelut

Etäosallistuminen olisi yleensä vain vaihtoehtoinen muoto osallistua fyysiseen kokoukseen

35) Etäosallistuminen olisi tärkeimpien yhdistyksen kokoukselle kuuluvien asioiden osalta vain vaihtoehtoinen kokoukseen osallistumismuoto perinteisen kokousosallistumisen rinnalla.

Asioissa, jotka lain mukaan on päätettävä kokouksessa, olisi siten edelleen aina pidettävä myös perinteinen kokous (mm. henkilövalinnat, tilinpäätösasiat, sääntöjen tai äänestys- ja vaalijärjestyksen muutos, yhdistyksen purkaminen).

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

36) Perustelut

37) Muu ehdotus ja sen perustelut

38) Muista kuin kyselyn 35) kohdassa tarkoitetuista asioista yhdistyksen jäsenet voisivat päättää ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse tai teknisen apuvälineen avulla, jos säännöissä niin määrätään.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista vain siten, että osallistumismuotona voisi olla myös tekninen apuväline.

jn kannatan

jn hyväksyn

jn ei kantaa

jn ongelmallinen

jn vastustan

39) Perustelut

40) Muu ehdotus ja sen perustelut

Etäosallistuminen fyysisen kokouksen aikana, ennakkoäännet ja kokouksen jälkeen annetut äännet

Kokousosallistumisen osalta työryhmässä oli eri mielipiteitä siitä, onko kokousosallistumiseksi laissa tarkoitettussa mielessä hyväksyttävä:

a) Vain fyysisen kokouksen aikana tapahtuva osallistuminen tietoliikenneyhteydellä tai muulla teknisellä apuvälineellä (ns. on-line osallistuminen).

Tätä vaihtoehtoa kannattaneet korostavat yhtäältä aidon keskustelevan kokoustilanteen tärkeätä merkitystä ja perinnettä yhdistystoiminnankannalta. Ennakkoäänestyksen tai sitä vastaavien osallistumismuotojen hyväksyminen kokousosallistumiseksi on omiaan viemään merkitystä yhdistyslain 23 §:n säännöksiltä, joiden mukaan tietyistä tärkeimmistä asioista voidaan päättää vain yhdistyksen kokouksessa. Tätä kantaa edustavat ovat samoin olleet huolestuneita ajallisesti kokoustilanteen ulkopuolella tapahtuvan äänestämisen ja vaalimenettelyn epäselvyyksistä, joita syntyy esimerkiksi ehdokasasettelun ja päätösehdotusten muuttuessa kokouksessa sen jälkeen, kun ennakkoäännet on jo annettu. Tämä kanta tuli voimakkaasti esiin myös seurantaryhmässä, jossa muun muassa suurimmat valtakunnalliset järjestöt ovat olleet edustettuina, sekä kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnassa (KANE).

b) Myös ajallisesti fyysisen kokouksen ulkopuolella tapahtuva osallistuminen, kuten äänten antaminen ennakkoon tai jälkikäteen perinteisen postin tai teknisen apuvälineen avulla (ns. off-line osallistuminen).

Tätä kantaa puoltavat katsovat, että esimerkiksi ennakoäänten antaminen voi tietyissä yhdistyksissä soveltua hyvin eräisiin päätöksiin, kuten henkilövalintoihin, ja että sääntelyn tulisi olla salliva niin, että kukin yhdistys voisi – ottaen huomioon, että erilaisten etäosallistumismuotojen tarjoaminen on joka tapauksessa riippuvaista yhdistyksen säännöistä, joissa voidaan myös määrätä tarkemmin noudatettavasta menettelystä – harkita itselleen parhaiten sopivat päätöksentekomuodot. Kyseistä mallia kannattavat katsovat myös, että tällainen salliva sääntely auttaisi erityisesti pieniä yhdistyksiä, joissa myös jäsenten päätöksenteko käytännössä jo nyt tapahtunee paljolti esimerkiksi sähköpostikirjeenvaihdon muodossa. Edelleen mallin kannattajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, ettei tiedossa ole, että osakeyhtiöissä tai osuuskunnissa – joissa tämäntapainen osallistumistapa on lain mukaan mahdollinen – kyseistä mahdollisuutta olisi otettu käyttöön sellaisella tavalla, joka olisi johtanut käytännön vaikeuksiin.

Rajanveto off-line ja on-line osallistumisen välillä on häilyvä, koska kokous, johon käytännössä osallistutaan vain teknisen välineen avulla, voi kestää päiviä tai viikkoja kunkin asialistan kohdan osalta ennalta sovitun käsittelyaikataulun mukaisesti. Jos äänten antaminen ennakkoon tai jälkikäteen sallitaan, etäosallistuminen voitaisiin toteuttaa helpommin pelkän sähköpostin avulla. Jos sallitaan vain etäosallistuminen fyysisen kokouksen aikana, etäosallistujien pitäisi käytännössä voida seurata fyysisen kokouksen kulkua tosiaikaisesti, mihin tarvittaisiin tosiaikainen yhteys kokouspaikalle (esim. ääni- ja kuvayhteys tai keskustelufoorumi internetissä). Ehdotuksen mukaan yhdistyksen säännöissä voitaisiin rajoittaa etäosallistuminen vain fyysisen kokouksen aikana tapahtuvaan osallistumiseen. Säännöissä voitaisiin määrätä tarkemmin myös siitä, millä tavoin kokouspaikan ulkopuolella olevan jäsenen voitava osallistua kokoukseen (mm. voiko seurata kokouksen kulkua esim. videoyhteyden avulla, onko ehdotusten teko- ja muu esiintymismahdollisuus ja voiko äänestää).

LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON b) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b). Onko kokousoosallistumiseksi laissa tarkoitettussa mielessä hyväksyttävä:

41) vaihtoehto a) Vain fyysisen kokouksen aikana tapahtuva osallistuminen tietoliikenneyhteydellä tai muulla teknisellä apuvälineellä (ns. on-line osallistuminen).

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

42) Perustelut

43) vaihtoehto b) Myös ajallisesti fyysisen kokouksen ulkopuolella tapahtuva osallistuminen, kuten äänten antaminen ennakkoon tai jälkikäteen perinteisen postin tai teknisen apuvälineen avulla (ns. off-line osallistuminen).

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

44) Perustelut

45) Muu ehdotus ja sen perustelut

46) Yhdistyksemme/järjestömme on kiinnostunut kokouksen aikana tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä lähivuosina.

	1	2	3	4	5	
Ei kiinnostunut/ei tarpeen	j _n	j _n	j _n	j _n	j _n	Hyvin kiinnostunut

47) Perustelut

48) Yhdistyksemme/järjestömme on kiinnostunut ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä lähivuosina.

	1	2	3	4	5	
Ei kiinnostunut/ei tarpeen	j _n	j _n	j _n	j _n	j _n	Hyvin kiinnostunut

49) Perustelut

Yhdistyksen hallituksen harkintavalta etäosallistumismahdollisuuden tarjoamisen suhteen

Työryhmässä oli eri mielipiteitä myös siitä, missä määrin säännöissä voidaan antaa yhdistyksen hallitukselle harkintavaltaa sen suhteen, tarjotaanko jäsenille etäosallistumismahdollisuutta kokoukseen vai ei. Osaltaan kannatusta on saanut malli, jossa

a) etäosallistumismahdollisuuden tarjoaminen olisi säännöissä mahdollista jättää myös hallituksen harkintaan.

b) hallituksen harkintavaltaa pitäisi rajoittaa lain pakottavalla tai tahdonvaltaisella säännöksellä.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

50) Vaihtoehto a) etäosallistumismahdollisuuden tarjoaminen olisi säännöissä mahdollista jättää myös hallituksen harkintaan.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

51) Perustelut

52) Vaihtoehto b) hallituksen harkintavaltaa pitäisi rajoittaa lain pakottavalla tai tahdonvaltaisella säännöksellä.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

53) Perustelut

54) Muu ehdotus ja sen perustelut

Yhdistyksen jäsenten yksimielinen kokous ilman muodollista kokousta

Työryhmässä mielipiteet jakoutuivat sen suhteen, onko lakiin perusteltua ottaa säännös kokousmuodollisuudet sivuuttavasta jäsenten yksimielisestä päätöksenteosta. Yhtäältä katsottiin, että nimenomainen säännös selkiyttäisi päätöksentekoa pienissä yhdistyksissä, jossa tällaista päätöksentekoa nytkin esiintyy. Vastaava nimenomainen säännös on myös osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa. Toisaalta katsottiin, että asian nimenomainen sääntelemine laissa kuormittaa yhdistyslakia tarpeettomasti ja antaa aiheuttomasti yllykkeen pyrkiä tällaiseen varsinaiseen kokouksen ulkopuolella tapahtuvaan päätöksentekoon, johon voi liittyä myös ongelmia. Lainsäädäntöehdotus on ensin mainitun kannan mukainen.

55) Yhdistyslaissa on tarkoituksenmukaista säätää nimenomaisesti jäsenten yksimielisestä päätöksestä ilman muodollista kokousta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

56) Perustelut

Etäosallistuminen mahdolliseksi myös valtuutettujen kokouksessa

57) Yhdistyslain mukaan yhdistyksen kokouksesta säädetty koskee lähtökohtaisesti soveltuvin osin myös valtuutettujen kokousta.

Lakiehdotuksen mukaan tästä pääsäännöstä ei ole syytä poiketa uusien etäosallistumista koskevien säännösten kohdalla, vaan säännökset on – työryhmässä esitetyin varauksin - perusteltua ulottaa myös valtuutettujen päätöksentekoon. Uudet mahdollisuudet voivat helpottaa esimerkiksi päätöksentekoa suurissa valtakunnallisissa järjestöissä, joissa valtuutetut ovat eri puolilla maata.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

58) Perustelut

Liittoäänestykseen voisi osallistua myös teknisen apuvälineen avulla

59) Lakiehdotuksen mukaan liittomuotoisen yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä.

Apuvälineen käyttämisestä liittoäänestyksessä voitaisiin määrätä myös niissä tilanteissa, joissa nykyään voidaan määrätä jäsenäänestyksestä erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

60) Perustelut

Muu etäosallistumista koskeva palaute

61) Muu etäosallistumiseen liittyvä ehdotus/kommentti

Yhdistyksen taloushallinnon järjestäminen ja yhdistyksen tarkastus

Selvennetään hallituksen velvollisuutta huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä

62) Yhdistyslaissa ei ole ollut nimenomaista mainintaa yhdistyksen hallituksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty, kuten muun muassa osakeyhtiölaissa.

Lakiehdotuksessa on otettu tätä koskeva lainsäädäntöehdotus. Jos yhdistyksessä olisi tämän kyselyn 101) kohdassa tarkoitettu toimeenpaneva johtaja, tämä vastaisi päivittäiseen toimintaan liittyvästä taloushallinnosta, kuten kirjanpidon laillisuudesta ja varainhoidosta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

63) Perustelut

64) Muu ehdotus ja sen perustelut

Tilintarkastuspakosta luovutaan pienten yhdistysten osalta

65) Ehdotuksen mukaan tilintarkastuspakosta luovutaan pienten yhdistysten osalta.

(Enintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy: taseen loppusumma yli 100 000 euroa, liikevaihto tai vastaava tuotto yli 200 000 euroa, palveluksessa keskimäärin yli kolme henkilöä).

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

66) Perustelut

67) Muu ehdotus ja sen perustelut

68) Jos tilintarkastuspakkoa rajoitetaan edellä kaavailusti, valitsetteko kuitenkin KHT- tai HTM-tilintarkastajan toiminnantarkastajan rinnalle?

Kyllä

mahdollisesti

ei

69) Perustelut

70) Yhdistyksemme on kiinnostunut tilintarkastusvelvollisuudesta luopumisesta lähivuosina.

Kyllä

mahdollisesti

ei

71) Perustelut

72) Ehdotuksen mukaan muiden kuin KHT- ja HTM-tilintarkastajien suorittaman tilintarkastuksen eli niin sanotun maallikkotilintarkastuksen tilalle luotaisiin yhdistyslaissa uusi tarkastuksen muoto, toiminnantarkastus.

Toiminnantarkastus korvaisi nykyisen maallikkotilintarkastuskäytännön ja se mahdollistaisi pääosin nykyisen kaltaisen tarkastuskäytännön jatkamisen.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

73) Perustelut

74) Työryhmässä oli edustettuna myös eriävä näkemys, jonka mukaan uutta tarkastusjärjestelmää ei tarvita. Riittää, että tilintarkastuksesta luopuneen pienen yhdistyksen kokouksessa enemmistö voi päättää erillisen tarkastuksen toimittamisesta.

Erillinen tarkastus voi esimerkiksi olla tositetarkastus. Erillistä tarkastusta voi edellyttää myös esimerkiksi avustuksenantaja, joka voi määritellä myös tarvittavan tarkastuksen sisällön.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

75) Perustelut

Velvollisuus toiminnantarkastajan valitsemiseen

Työryhmässä mielipiteet jakoutuivat sen osalta, voitaisiinko velvollisuus toiminnantarkastajan valitsemiseen haluttaessa sulkea pois yhdistyksen säännöissä.

a) Osa työryhmästä katsoi, että jos pienempi yhdistys ei ole tilintarkastusvelvollinen lain mukaan, säännöissä on voitava luopua myös toiminnantarkastuksesta.

Tähän kantaan liittyen määrävähemmistöllä tulisi olla oikeus vaatia toiminnantarkastusta meneillään olevan tilikauden osalta, jos toiminnantarkastajaa ei muuten sääntöjen vuoksi valittaisi.

b) Osa työryhmästä katsoi, että yhdistyksessä on aina oltava toiminnantarkastaja, jos yhdistyksessä ei ole tilintarkastajaa.

Kantaa on perusteltu ennen kaikkea sääntelyn selkeydellä ja turhien riitaisuuksien välttämällä. Tämä kanta on tullut sangen voimakkaasti esiin myös seurantaryhmässä, jossa muun muassa suurimmat valtakunnalliset järjestöt ovat olleet edustettuina.

Avustusta saavien yhdistysten osalta on huomattava, että avustuksenantaja voi lisäksi asettaa avustuksen saamiselle ehtoja, kuten toiminnantarkastuksen tai varsinaisen tilintarkastuksen suorittamisen. Lisäksi avustuslainsäädännössä voi olla tarkastusvelvollisuutta koskevia erityissäännöksiä, joita voi olla tarpeen tarkistaa jatkovalmistelussa (esimerkiksi raha-automaattiavustuksista annetun lain 18 §).

LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON a) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

76) Vaihtoehto a) Jos pienempi yhdistys ei ole tilintarkastusvelvollinen lain mukaan, säännöissä on voitava luopua myös toiminnantarkastuksesta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

77) Perustelut

78) Vaihtoehto b) Yhdistyksessä on aina oltava toiminnantarkastaja, jos yhdistyksessä ei ole tilintarkastajaa.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

79) Perustelut

80) Muu ehdotus ja sen perustelut

81) Jos kannatatte yllä 76) kohdassa esitettyä vaihtoehtoa a), oletteko kiinnostunut toiminnantarkastuksesta luopumisesta lähivuosina?

Kyllä

Mahdollisesti

Ei

82) Perustelut

Toiminnantarkastus olisi yleisluontoisempaa kuin tilintarkastus

Ehdotuksen mukaan toiminnantarkastuksen sääntely olisi yleisluontoisempaa kuin nykyisin maallikkotilintarkastukseen sovellettava kumotun tilintarkastuslain sääntely. Tämä olisi sopusoinnussa sen kanssa, että myös yhdistyksen hallinto on yhdistyslaissa verraten yleisluontoisesti säännelty. Toiminnantarkastajan tehtävänä olisi tarkastaa yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto, eli tarkastuksen kohde olisi sinänsä sama kuin tilintarkastajalla. Tarkastus olisi myös tilintarkastuksen tapaan laillisuuden tarkastusta eikä toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastusta. Tarkastuksen tavoitteena olisi selvittää, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti ja että tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitettulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Hallinnon tarkastuksessa selvitettäisiin hallituksen jäsenten ja mahdollisen toimeenpanevan johtajan toiminnan lainmukaisuutta yhdistyslain säännösten perusteella. Tarkastuksen sisällölle sen enempää kuin toiminnantarkastajan kelpoisuudellekaan ei kuitenkaan asetettaisi yhtä pitkälle meneviä vaatimuksia kuin tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta säädetään. Tarkastuksen mittapuuna ei esimerkiksi olisi tilintarkastuslain mukainen hyvä tilintarkastustapa, vaan ehdotettavan yleissäännöksen mukaan toiminnantarkastus olisi suoritettava yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa. Kulloinkin edellytettävän tarkastuksen laajuus ja sisältö määräytyisivät siten tapauskohtaisesti sen mukaan, millainen ja kuinka suuri yhdistys on kyseessä.

Toiminnantarkastajan olisi annettava tarkastuksestaan kirjallinen lausunto tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Tarkastus- ja lausuntokäytäntö muotoutuisi tulevaisuudessa. Yhdistyksen säännöissä ja yhdistyksen kokouksen päätöksellä voitaisiin tarvittaessa määrittää tarkemmin tarkastusta. Myös yhdistysten ja niille avustuksia myöntävien tahojen olisi mahdollista esimerkiksi laatia tätä koskevia suosituksia ja ohjeita. Toiminnantarkastajan olisi oltava riippumaton tarkastusta suorittaessaan. Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyisi samanlaisten perusteiden mukaan kuin esimerkiksi yhdistyksen hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuu. Työryhmässä on edustettuna myös eriävä käsitys, jonka mukaan voi olla vaikea löytää päteviä toiminnantarkastajia, koska toiminnantarkastaja on lain mukaan vahingonkorvausvastuussa tehtävästä, jonka sisältö ja laajuus eivät ole selkeästi määriteltäviä.

83) Kannatatteko työryhmän ehdotusta toiminnan tarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista?

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

84) Perustelut

85) Muu ehdotus ja sen perustelut

Toiminnantarkastuksen riittävyys avustuksen antajien tarpeisiin

86) Tarkoitus on, että toiminnantarkastus vastaa käytännössä ainakin nykyistä pienten yhdistysten maallikkotilintarkastusta.

Varsinkin pienten yhdistysten kannalta on olennaista, että avustuksia antavat tahot yleensä hyväksyvät toiminnantarkastajan lakisääteisen lausunnon niissä tilanteissa, joissa nykyisin riittää maallikkotilintarkastajan tilintarkastuskertomus.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

87) Perustelut

Toiminnantarkastusta koskevan sääntelyn laajuus ja yksityiskohtaisuus

Toiminnantarkastuksen yksityiskohtien osalta työryhmässä oli eri mielipiteitä tarvittavan sääntelyn laajuudesta. Onko lakiin tarpeen ottaa säännöksiä esimerkiksi oikeussuojakeinoista sen varalle, että lain tai sääntöjen edellyttämää toiminnantarkastajaa ei valita, toiminnantarkastajan yleisestä kelpoisuudesta ja esteellisyydestä, läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta.

a) Osa työryhmästä piti näitä seikkoja koskevaa sääntelyä olennaisena muun muassa toiminnantarkastuksen uskottavuuden vuoksi ja että jatkossakin näiden kysymysten osalta voidaan esimerkiksi viitata tilintarkastuslakiin.

Tämä merkitsee osaltaan nykyisen oikeustilan jatkumista, koska nykyisin maallikkotilintarkastukseen sovelletaan kaikilta osin kumotun tilintarkastuslain yksityiskohtaisia säännöksiä.

b) Osa työryhmästä katsoi kuitenkin, ettei tällaisille säännöksille ole tarvetta.

LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON a) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

88) Vaihtoehto a) Osa työryhmästä piti näitä seikkoja koskevaa sääntelyä olennaisena muun muassa toiminnantarkastuksen uskottavuuden vuoksi ja että jatkossakin näiden kysymysten osalta voidaan esimerkiksi viitata tilintarkistukseen.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

89) Perustelut

90) Vaihtoehto b) Osa työryhmästä katsoi, ettei tällaisille säännöksille ole tarvetta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

91) Perustelut

92) Muu ehdotus ja sen perustelut

Vanhassa pienessä yhdistyksessä sääntömääräyksiä tilintarkastuksesta sovellettaisiin toiminnantarkastukseen

Myös siirtymäsäännöksissä otettaisiin huomioon, että toiminnantarkastus merkitsisi nykyisen maallikkotilintarkastuskäytännön jatkumista.

93) Siirtymäsäännöksissä huolehdittaisiin siitä, ettei ennen uuden lain voimaantuloa sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta tarvitse lainmuutoksen vuoksi muuttaa.

Sääntöjen määräyksiä tilintarkastajasta sovelletaan tarvittavassa laajuudessa toiminnantarkastajaan.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

94) Perustelut

95) Muu ehdotus ja sen perustelut

Vanhan yhdistyksen sääntöjen muuttaminen toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi muun sääntömuutoksen yhteydessä

Työryhmässä on esitetty eri näkemyksiä siitä, onko yhdistyksille asetettava velvollisuus muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi:

a) Kun sääntöjä ylipäätään muutetaan.

Osa työryhmästä oli tällä kannalla muun muassa siksi, että jos yhdistysrekisteristä ilmenee sääntöjen tulleen muutetuiksi uuden lain voimaantulon jälkeen, on tästä voitava luotettavasti päätellä, että mahdolliset sääntöjen määräykset tilintarkastajasta tarkoittavat tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa. Kantaa puoltaa myös pyrkimys saattaa vanhat sääntömääräykset edes vähitellen voimassa olevan mukaisiksi.

b) Vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin.

Osa työryhmästä puolsi tätä kantaa varsinkin siksi, että näin vältetään tilanteita, joissa yhdistys sääntöjä muuttaessaan ei huomaa muuttaa niitä kaikilta lain edellyttämiltä osilta, ja sääntömuutoksesta joudutaan pahimmassa tapauksessa päättämään uudestaan, kun sitä ei muuten saada rekisteröidyksi.

LAIN SÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON a) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

96) Yhdistyksille on asetettava velvollisuus muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi, a) Kun sääntöjä ylipäätään muutetaan.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

97) Perustelut

98) Yhdistyksille on asetettava velvollisuus muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi, b) Vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

99) Perustelut

100) Muu ehdotus ja sen perustelut

Toimeenpaneva johtaja

Sallitaan toimeenpanevan johtajan ottaminen, jos säännöissä niin määrätään

Työryhmän mielipiteet jakautuivat sen suhteen onko yhdistyslaissa mielekäästä säätää osakeyhtiön tai osuuskunnan toimitusjohtajaa muistuttavasta toimeenpanevasta elimestä. Koska nimitykseen "toimitusjohtaja" liittyy kaupallinen leima, joka on vaikeasti yhteen sovitettavissa yhdistystoiminnan aatteellisen perustan kanssa, työryhmä päätyi käyttämään tällaisesta mahdollisesta yhdistysorganista neutraalimpaa nimitystä "toimeenpaneva johtaja".

a) Osa työryhmän jäsenistä katsoi, että toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely voisi parantaa erilaisten yhdistysten mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopiva hallintomalli.

Tämä edellyttää, että kyse olisi säännöissä määrättävästä ja täysin vapaaehtoisesta toimielimestä. Lain muutoksella ei kajottaisi nykyään käytössä oleviin hallintomalleihin taikka nykyisten toiminnanjohtajien ja toimitusjohtajien työsuhteisiin. Myös nykyisiä hallintomalleja, kuten työsopimussuhteessa olevaa toiminnanjohtajaa, voitaisiin käyttää jatkossakin.

Toimeenpanevan johtajan tehtävät määriteltäisiin siten, että hän huolehtisi yhdistyksen päivittäisestä hallinnosta, yleisvastuun yhdistyksen hallinnon hoitamisesta (ja muun muassa toimitusjohtajan valvonnasta) jäädessä hallitukselle. Yhdistyksen säännöissä voitaisiin täsmentää toimivallan jakoa tai poiketa siitä. Hallituksen jäsenten asema ja vastuu voisi muutoksen johdosta selkiytyä, mikä voisi lisätä halukkuutta ryhtyä yhdistyksen hallituksen jäseneksi. Hallintomalli voisi soveltua muun muassa suurille, taloudelliselta merkitykseltään mittavaa toimintaa harjoittaville liitoille samoin kuin yhdistyksille, jotka harjoittavat laitostyyppistä aatteellista toimintaa.

b) Osa työryhmästä jäsenistä katsoi, että tällainen hallintomalli ei sovi yhdistystoimintaan.

Yhdistysten tarkoitus ei ole taloudellinen; yhdistyksen aatteellisen luonteen perustana on jäsenten, ei palkatun johdon määräysvalta. Nykyjärjestelmässä ei ylipäätään ole nähty ongelmia, eikä niitä pitäisi aiheuttaa luomalla tämänkaltaista järjestelmää, jolle ei ole tarvetta. Muutosta vastustavien mielestä sääntely myös kuormittaisi ja monimutkaistaisi lakia tarpeettomasti. Huomiota on lisäksi kiinnitetty mm. siihen, että toimeenpanevan johtajan työoikeudellinen asema olisi heikompi kuin nykyisten toiminnanjohtajien tai toimitusjohtajien. Myös seurantaryhmä ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta ovat voittopuolisesti edustaneet tätä kantaa.

LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON a) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

101) Vaihtoehto a) Toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely voisi parantaa erilaisten yhdistysten mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopiva hallintomalli.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

102) Perustelut

103) Vaihtoehto b) Tällainen hallintomalli ei sovi yhdistystoimintaan.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

104) Perustelut

105) Muu ehdotus ja sen perustelut

Toimeenpanevan johtajan työoikeudellinen asema

Toimeenpanevan johtajan työoikeudellisesta asemasta, hallituksen ja toimeenpanevan johtajan välisestä työnjaosta sekä toimeenpanevan johtajan vahingonkorvausvastuusta on julkaistu muistio oikeusministeriön verkkosivuilla. (<http://www.om.fi/Etusivu/Vireilla/Saadoshankkeet/Yhtiooikeus/1172045285650>)

106) Toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen.

Toisin kuin nykyiset yhdistysten toiminnan- ja toimitusjohtajat, jotka pääsääntöisesti ovat työsuhteessa, toimeenpaneva johtaja voitaisiin esimerkiksi erottaa välittömän vaikutuksen työlainsäädännön mukaisista työsuhteen irtisanomista ja purkamista koskevista säännöksistä riippumatta. Tässä voidaan nähdä yhtäältä etuja - muutos voisi jossain määrin edesauttaa jäsenten määräysvallan toteutumista, koska toimeenpanevesta johtajasta voitaisiin päästä joustavasti eroon - ja toisaalta haittoja - toimeenpanevalle johtajalle ei olisi työsuhteturvaa, vaan suoja olisi järjestettävä erillisin sopimuksin. Kyse olisi kuitenkin täysin vapaaehtoisesta hallintomallista, jota ei olisi pakko ottaa käyttöön. Muutoksella ei myöskään millään tavoin kajottaisi nykyisten työsuhteisten toiminnan- ja toimitusjohtajien tms. asemaan.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

107) Perustelut

108) Muu ehdotus ja sen perustelut

Toimeenpanevan johtajan toimivalta ja vastuu

109) Toimeenpanevan johtajan toimivalta olisi suppeampi kuin esimerkiksi osakeyhtiön toimitusjohtajan toimivalta, koska yhdistyksen hallituksen toimivalta on suppeampi kuin esimerkiksi osakeyhtiössä.

Yhdistyksen hallituksella ei ole ns. yleistoimivaltaa. Päätösvalta merkittävässä asioissa kuuluu yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Tähän toimeenpanevan johtajan käyttäminen ei vaikuttaisi. Vaikka hallintomallin esikuvana on osakeyhtiön tai osuuskunnan toimitusjohtaja, ei toimeenpanevan johtajan käyttäminen itsessään merkitsisi, että yhdistyksen toiminta esimerkiksi muuttuisi kaupallisemmaksi.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

110) Perustelut

111) Muu ehdotus ja sen perustelut

Hallitukselle kuuluvien päivittäiseen hallintoon liittyvien tehtävien hoitamisesta voidaan nykyisinkin yleensä määrätä säännöissä esimerkiksi siten, että ne delegoidaan toiminnanjohtajaksi, toimitusjohtajaksi tms. kutsutulle toimihenkilölle. Täysi määräistä vastuuta päivittäisen toiminnan johtamisessa aiheutetusta vahingosta ei kuitenkaan voida siirtää pätevästi työsuhteiselle toiminnanjohtajalle, jonka rajoitettu vastuu suhteessa yhdistykseen ja sivullisiin määräytyy työntekijään sovellettavien säännösten mukaan. Jos yhdistyslaisissa säädettäisiin toimeenpanevesta johtajasta, toimeenpaneva johtaja voisi olla myös vastuussa päivittäisen toiminnan johtamisessa aiheutetusta vahingosta tavalla, joka rajoittaisi hallituksen jäsenten vastuuta. Vastuun periaatteet vastaisivat hallituksen jäsenen vastuuta hallitukselle jäävistä tehtävistä.

Työryhmän mielipiteet vastuukysymyksen merkityksen osalta ovat jakautuneet.

a) Toimeenpanevan johtajan hallintomallin käyttömahdollisuus selkiyttäisi vastuukysymyksiä ja on siksi kannatettava lisäsäännös lakiin.

Osa työryhmän jäsenistä katsoo, että lakisääteisen toimeenpanevan johtajan käyttömahdollisuus antaisi yhdistyksille tilaisuuden halutessaan käyttää hallintomallia, jossa yhtäältä hallituksen ja päivittäistä hallintoa hoitavan tahon välinen toimivallan jako ja toisaalta näiden välinen vastuunjako olisivat keskenään tasapainossa. Tämä selkiyttäisi tilannetta erityisesti vastuukysymysten osalta ja saattaisi myös jossain määrin lisätä kiinnostusta ryhtyä jäseneksi yhdistyksen hallitukseen, vaikkakaan viimeksi mainittua vaikutusta ei ole syytä ylikorostaa.

b) Vastuukysymys ei riitä perusteeksi ottaa lakiin säännöksiä toimeenpanevesta johtajasta.

Osa työryhmän jäsenistä katsoo, että edellä kuvatuilla vastuuperusteilla koskevilla oikeudellisilla eroilla ei ole käytännön merkitystä ja että koko vastuukysymysten merkitys yhdistystoiminnassa on käytännössä vähäinen. Sen vuoksi vastuukysymys ei heidän mukaansa riitä perusteeksi ottaa lakiin säännöksiä toimeenpanevesta johtajasta.

LAINSÄÄDÄNTÖEHDOTUS ON VAIHTOEHDON a) MUKAINEN.

Seuraavissa kahdessa kysymyksessä kysytään kantaanne yllä esiteltyihin vaihtoehtoihin a) ja b).

112) Vaihtoehto a) Toimeenpanevan johtajan hallintomallin käyttömahdollisuus selkiyttäisi vastuukysymyksiä, ja on siksi kannatettava lisäsäännös lakiin.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

113) Perustelut

114) Vaihtoehto b) Vastuukysymys ei riitä perusteeksi ottaa lakiin säännöksiä toimeenpanevesta johtajasta.

kannatan

hyväksyn

ei kantaa

ongelmallinen

vastustan

115) Perustelut

116) Muu ehdotus ja sen perustelut

Kommentit pykäläehdotuksista

Oikeusministeriön mietintö yhdistyslain tarkistamisesta (OMT 2008:3, <http://www.om.fi/Etusivu/Vireilla/Saadoshankkeet/Yhtiooikeus/1172045285650>). (Ohje: klikkaamalla linkkiä hiiren oikealla painikkeella voitte vastaamisen helpottamiseksi avata mietinnön erilliseen ikkunaan.)

Yhdistyslaki

117) Yhdistyslain 8 § Säännöt

118) Yhdistyslain 17 § Jäsenten päätösvalta

119) Yhdistyslain 19 § Liittoäänestys

120) Yhdistyslain 22 § Muun päätöksenteon järjestäminen

121) Yhdistyslain 23 § Yhdistyksen kokouksessa päätettävät asiat

122) Yhdistyslain 24 § Kokouskutsu

123) Yhdistyslain 26 § Esteellisyys yhdistyksen kokouksessa

124) Yhdistyslain 27 § Päätöksentekojärjestys

125) Yhdistyslain 28 § Vaalit

126) Yhdistyslain 29 § Vaalien toimittaminen

127) Yhdistyslain 30 § Äänestys- ja vaalijärjestys

128) Yhdistyslain 31 § Pöytäkirjan laatiminen

129) Yhdistyslain 32 § Päätöksen moitteenvapaus

130) Yhdistyslain 33 § Päätöksen mitättömyys

131) Yhdistyslain 35 § Hallitus

132) Yhdistyslain 35 a § Toimeenpaneva johtaja

133) Yhdistyslain 37 § Esteellisyys

134) Yhdistyslain 38 § Tilintarkastus

135) Yhdistyslain 38 a § Toiminnantarkastus

136) Yhdistyslain 39 § Vahingonkorvausvelvollisuus

137) Yhdistyslain 48 § Perusilmoitus

138) Yhdistyslain 52 § Muutosilmoitus

139) Yhdistyslain siirtymäsäännökset

140) Tilintarkastuslain 57 § Siirtymäsäännökset

141) Muita yhdistyslain pykäliin liittyviä ehdotuksia, havaintoja ja kommentteja

Yleistä

142) Kommentit ja palaute kyselystä

Esimerkiksi koitteko tämänkaltaisen kyselyn olevan hyvä tapa osallistua lainvalmisteluun? Mikä oli toimivaa, mikä huonoa?

143) Muu palaute

€ Haluan lähettää vastaukset

Lähetä